advies was, dat deze in strijd zou wezen met Artikel 49 D. K. O., waarin Provinciale deputaten worden aangewezen om in voorvallende zwarigheden aan de Classis de hand te reiken. De Classis had, wanneer zij hulp behoefde, meent hij, zich tot deze deputaten moeten wenden, maar had niet zelf personen mogen aanwijzen om haar van advies te dienen.

We wezen er daarom op, dat deze interpretatie van Art. 49 niet juist kon zijn, omdat onze Kerken telkens, wanneer zij in moeilijkheden waren, advies hadden gevraagd van professoren in de Theologie, en Voetius onze groote canonicus dit niet afkeurt, maar goed acht. Bedoelde Art. 40 onzer K.O. metterdaad, dat de Classis in voorvallende zwarigheden alleen de hulp mocht inroepen van de deputaten der Provinciale Synode, zooals Ds. van den Brink beweerde, dan zou deze handelwijze van onze Classes in vroeger eeuw onbegrijpelijk zijn geweest.

Ds. van den Brink voelt dan ook zelf wel, dat hij te ver is gegaan. Hij geeft thans voetstoots toe, dat Kerken en Classen in moeilijke gevallen advies mogen vragen aan de Theologische professoren. Maar hij verklaart tevens, dat zijn bezwaar gold *vooreerst* de samenstelling dezer Commissie, omdat zij niet uit professoren alleen, maar ook uit *predikanten* bestond, en *ten tweede* de opdracht aan deze Commissie geschonken, die niet met de Classis vergaderde, maar geheel los van de Classis zelfstandig samenkwam, den verdachten predikant voor zich riep en ten slotte haar rapport inzond, en die volgens het gevoelen der Classis zóózeer naast of zelfs boven haar stond, dat de Classis het eerbiedig verzoek tot haar richtte, of zij haar rapport publiceeren mocht.

Ofschoon het debat op deze wijze wel ietwat in futiliteiten dreigt te verzinken, willen we toch Ds. Van der Brink antwoorden, om de handelwijze van de Middelburgsche Classis te rechtvaardigen.

Wat nu het eerste bezwaar betreft, dat de Classis Middelburg niet alleen professoren, maar ook predikanten in deze Commissie benoemde, zoo maakt dit principieel natuurlijk geen het minste verschil. Indien een Classis hulp of advies mag vragen van professoren, waarom dan niet van predikanten? Wanneer Voetius in zijn Pol Eccl, t. III p. 482 en 483 het recht handhaaft van de professoren, hetzij afzonderlijk, hetzij in faculteit vergaderd, om, wanneer de Kerken dit vragen, een oordeel over een bepaalde zaak uit te spreken, dan grondt hij dit recht niet daarop, dat de professoren een bepaald ambt in de Kerk bekleedden, maar alleen daarop, dat zij geacht kunnen worden beter met de zaken op de hoogte te zijn. Hij verwijst dan ook, even als wij dit deden in ons vorig artikel, naar het gebruik ook in burgerlijke quaesties, dat de Overheid telkens zulke adviezen vraagt, hetzij van de Juridische faculteit, hetzij van Doctoren in de Rechten of van Advokaten. Waarom zou een Classis, die voor een moeilijk kerkrechtelijk vraagstuk stond, wel aan de Professoren om advies mogen vragen, maar bijv. niet aan een predikant, die bekend staat als zeer ervaren in het Kerkrecht te zijn?

En wat het tweede bezwaar aangaat, zoo is het zeker niet juist, dat degenen, die door de Classis om zulk een advies worden gevraagd, dan ook met de Classis zouden moeten vergaderen, zooals de professoren op onze Generale Synodes doen. Zelfs kan wel als regel gesteld worden, dat dit vroeger nimmer geschiedde. Veeleer was het gebruik, dat de Classis of Kerk die voor zulke moeilijkheden stond, de vragen naar de Theologische professoren zond en deze dan bij elkander kwamen en een judicium opmaakten, dat schriftelijk aan de Classis of Kerk werd toegezonden. Voetius in zijn Politica Ecclesiastica deelt verschillende van deze judicia van de Utrechtsche faculteit mede. En dit geschiedde niet alleen, wanneer er sprake was van kerkrechtelijke, maar evenzeer van dogmatische quaesties, bijv. wanneer een predikant verdacht werd van ketterij. Zoowel, om nu slechts twee bekende voorbeelden te noemen, in het geval van Pontiaan van Hattem als in dat van Van der Os hebben de Classen, die hierover uitspraak te doen hadden, de geschriften en actestukken naar de Theologische faculteit gezonden, en hebben deze haar oordeel geheel zelfstandig geformuleerd en aan de Classis toegezonden.

Ten slotte zij nog opgemerkt, dat Ds. van den Brink ook een niet geheel juiste voorstelling van den gang der zaken geeft. De Classis heeft niet »een Commissie benoemd," maar enkele professoren en predikanten uitgenoodigd om met Ds. Netelenbos te spreken, bepaaldelijk met het doel om hem zoo mogelijk van zijn gevoelens terug te brengen. Deze professoren en predikanten hebben Ds. Netelenbos niet, alsof zij rechters waren »voor zich geroepen", maar hem tot een samenspreking uitgenoodigd. En dat het rapport van deze samenspreking natuurlijk door de Classis niet gepubliceerd kon worden zonder toestemming van de betrokkenen, spreekt wel vanzelf. Een vertrouwelijk rapport mag niet publiek worden gemaakt, zoolang degenen, die dit rapport hebben opgesteld, hiertoe geen vergunning geven.

Hiermede zullen we dit debat sluiten.

De hoofdzaak is, dat van het zoo zwaar aangedikte »kerkrechterlijke bezwaar" niet veel overbleef. Het was ons alleen te doen om de onjuiste interpretatie, van Art. 49 onzer K. O. gegeven, te weerleggen. Art. 49 bedoelt volstrekt niet, dat de Classes alleen bij de Provinciale deputaten hulp of advies mogen vragen. De vrijheid van de Classes om ook elders advies te vragen, hetzij bij professoren, hetzij bij bekende predikanten, moet onverlet worden gehandhaafd.

Dr. H. H. K.

Kootwijks Scholen

In hartelijken dank ontvangen Fam. C. te Velp *f* 5.

Ds. J. H. Houtzagers.

Uit de Pers.

Op het tweede Gereformeerde Studentencongres te Zeist heeft Prof. Visscher een referaat gehouden over onze verhouding tot de kunst. Volgens het persverslag zeide hij het volgende:

Spr. begon met op te merken, dat wij in een gistingsproces leven, dat alles in onzen tijd vlottend is geworden. Ook wij lijden onder invloeden, somtijds zeer moeilijk overeen te brengen met het Calvinisme. We maken mede de ontsluiting onzer gezinnen voor al wat cultuur genoemd wordt.

Het Calvinisme nu heeft iets, dat de gedachte grond geeft als zou het gekant zijn tegen elke cultuur, toch wordt het gewaardeerd als stoer, als onkneedbaar; heerschen is meer de aard dan aanpassen. Vandaar het conflict met onzen tijd. Het Calvinisme begon met een beeldenstorm, onze eeredienst is *zóó sober, dat een kunstgevoelig mensch er wordt afgestooten, dan aangetrokken.*

Er is wel reden voor de vraag naar onze houding tegenover de kunst. Het zou toch op een bedenkelijke leegte duiden, als het Calvinisme de plaats voor artisticiteit miste, *want het verlies van uitnemende mannen en vrouwen zou het gevolg zijn*, mannen en vrouwen, die behoefte hadden aan moderne cultuur.

De anthropologische conceptie van het Calvinisme waardeert den mensch als de schepping, waarin de Schepper wordt gerepresenteerd. Als beelddrager Gods ontdekt de mensch in Gods wezen, wat hij heeft in zichzelf.

De mensch beschouwt God ook als den oer-kunstenaar, die het schoone verwerkelijkt in Zijn scheppende kracht. Het feit der zonde deed den mensch niet ophouden, beelddrager Gods te zijn. Naast de religieuse en ethische gevoelens hebben ook *de aesthetische* beteekenis; gevoelens die relaties van harmonie en orde opwekken, niet enkel door het materieele, ook door de idee. De uit combinatie, groepeering van talooze indrukken, voortgekomen gevoelens zijn de grond voor de aesthetische waardeering.

Drie begrippen treden dan op den voorgrond: harmonie, euryhmie en proportie.

Het aesthetisch gevoel vangt aan te functioneeren, zoodra in de veelheid de eenheid wordt gezien en wordt sterker als de domineerende eenheid sterker naar voren komt.

Hiermede is duidelijk gemaakt, dat ons aesthetisch leven wortelt in ons psychisch zijn, dat de *menschelijke psyche aesthetisch is geconstrueerd.*

Het calvinisme kan dus het aesthetische leven niet zonder meer voorbij gaan.

Ware kunst bepaalt zich niet tot wat lust wekt, zij neemt ook de smart op. De door de kunst gewekte gemoedsbeweging kan den mensch tot zich zelf terugbrengen. Dit kan de zinnelijkheid, de sport, het spel niet. Zij kan ons gevoels en voorstellingsleven verrijken. De kunst is de dienstmaagd van het heilige. Ware kunst kan nooit 't gemeene dienen. Haar te genieten is levenseisch.

Voor den modernen mensch nu, is het noodig van tijd tot tijd te worden ontroerd, waardoor hij weer tot zich zelven wordt teruggebracht. Door de kunst, om den mensch belichting te schenken over de mysteriën van het leven, die in de duisternis van het dagelijksch leven wegschuilen. De kunst ontsluit ons 'n nieuwe wereld waarin al het werkelijke verschijnt in dieêeler, rijker, hooger licht, waarin het aardsche op geheel eigen wijze wordt aanschouwd. De hoogere aesthetische gevoelens stemmen alle kunstwerken tot symboliek. Hierin ligt het onderscheid tusschen de kunst en haar onechte zuster, de storm der zinnelijkheid; het vermaak der kunstgenieting is een levenseisch.

Verzet tegen de kunst als zoodanig kan dus op Calvinistisch standpunt niet gelden. Dat heeft het calvinisme ook nooit bezield, zij heeft zich verzet tegen het misbruiken der kunst. Geen beelden tusschen God en de ziel, geen priester, geen kunstenaar, God gekend in eigen religieus bewustzijn!

Dat in de groote cultuurcrisis der reformatie wel eens overdreven werd, was te verwachten. Maar Christus' algemeengaamheid behoeft niet uit te sluiten een echt-architectonische opvatting onzer kerkgebouwen.

De drang naar schoonheid in onze kringen, hoe gering ook, hij is te waardeeren als uiting van een ontwakend leven, dat den drang heeft het calvinisme aan te passen aan de cultuur van onzen tijd.

Prof. Visscher bespreekt in aansluiting hiermede *het tooneel.* Het kan niet worden ontkend, zegt de spr., dat *de dramatische kunst onder ons calvinistisch volk veel te laag wordt gewaardeerd.*

Het schouwburgbezoek wordt onvereenigbaar geacht met een godvruchtig leven. De oorzaak daarvan is tweeërlei.

Eenerzijds ligt de schuld bij den schouwburg, die vaak ook niet ware kunst gaf. Van opheffing van het volk, gelijk de raad van Lessing inhield, was menigmaal geen sprake. De tooncelspelers hadden moeten weigeren om hieraan mee te doen. Anderzijds is er een *ziekelijke pietistische* stroeming, die tijdt aan onderschatting van het wereldleven. Dit kan leiden tot *zuur Christendom*, dat naast de preek het Zendingsfeest als het hoogst genot beschouwt! Toch sluimert hier een volkskracht!

De afgesloten kringen met deze gedachte levend, *ontsluiten zich langzaam*, er ontwaakt meer behoefte aan wat de wereld geven kan. Indien het aesthetische oermenschelijk is, dus als gave Gods te waardeeren, waarom zou dit niet met dankbaarheid mogen worden genoten? *Mogen wij de zielkundige conflicten niet zien door het oog van den kunstenaar?*

Als we bedenken, dat het Christendom veel te danken heeft aan de niet-Christelijke cultuur (denk aan Plato)!, dan gelooven we, dat de schouwburg een goede paedagoog zou kunnen zijn. Zouden de groote classieken: Ibsen, Goethe, Schiller e. a., voor ons geen waarde hebben?

Is het dan niet onredelijk ons den toegang tot de meesterstukken der literatuur af te wijzen?

Zelfs aanbevelenswaardig zoo de schouwburg was, gelijk hij weren móét. Zooals hij *is*, is het beter *van bezoek af te zien.*

Spr. eindigt met zijn hoop in de jongere generatie uit te spreken, want wat noodig is, is Calvinistisch leven met *alomvattende* wereldbeschouwing, dus ook met een eigen kunst.

Wat wij noodig hebben is waarachtig Calvinistisch leven! Het Calvinisme kan hebben een eigen kunst. Wij hebben de roeping om vast te houden aan onze beginselen, en deze ook nu te brengen tot steeds rijker ontplooiing.

Bij de discussie die volgde, kwam vooral ter sprake de invloed door het tooneelleven uitgeoefend op het gemoed van den kunstenaar, waarop prof. Visscher naar voren bracht, dat de oorzaak der zonde nooit liggen kan in ons beroep, maar in ons eigen zondig hart en dat in *elk* beroep groote gevaren schuilen.

Voor Kinderen.

EEN EIGEN TUINTJE.

(Vervolg).

EEN BRIEF EN EEN BEZOEK.

Vrouw Bolder sprak lang met Geertje en poogde het haar duidelijk te maken, dat God soms geen zegen schijnt te geven op onze pogingen om zijn wil te doen.

Toen Bolder alles vernomen had, zei hij: „Geertje, je weet de geschiedenis van den uittocht uit Egypte, niet waar?"

„Ja, Vader, heelemaal."

„Weet je dan ook nog wat er gebeurde, toen Mozes en Aäron den eersten keer bij Farao geweest waren?"

„Wat bedoelt u, Vader?"

„Mozes had 's Heeren boodschap aan Farao overgebracht, waarop die boze koning bevel gaf den last der kinderen Israëls nog te verzwaren door hun geen stroo meer te geven. De oudsten der Israëlieten werden geslagen, omdat het volk, dat stroo moest gaan zoeken of halen, minder tichelsteenen afleverde. En dan zeggen die oudsten, dat het de schuld van Mozes was. Zoo ziet mijn kleine meid, dat de Heer, al doen wij wat Hij gebiedt, toch onze plannen wel laat mislukken. Wees nu niet boos op Job en zijn ouders; maar doe wat Mozes deed, en bid tot den lieven Heiland om geduld en zachtmoedigheid, al is je plan mislukt«.

Enkele dagen verliepen en Geertje speelde of zat vóór de woning, om niet al te veel verdriet van de kleine wildernis te hebben, waarin het aardige hoekje door Job veranderd was.

Daar brengt de postbode een brief. „Die is van Grootvader" zegt vrouw Bolder. „O kind, als Vader het goed vindt en meester je verlof geeft, mag je Zaterdag met den bode mee naar Harderwijk rijden, Grootvader moet daar zaken doen en dan mag je mee en een heele week bij Grootvader blijven!"

Geertje was opgetogen over dit blijde nieuws. Vader vond het best, als meester het goedkeurde en liep zelf 's avonds even naar het schoolhoofd om hem te vertellen, dat zulk een afleiding wel goed was voor de kleine meid.

Het hoofd der school zei, dat hij er al van gehoord had, van niemand minder dan van den jonker! „Meer Bolder kan ik er nog niet van zeggen, maar wees gerust, het loopt wel goed."

Men sprak op het dorp en in den omtrek nog, meestal van »den jonker« hoewel de bedoelde persoon een volwassen heer en de tegenwoordige eigenaar van het fraaie landgoed »De Essenburg« was.

Als men den straatweg over de Veluwe volgt van Harderwijk naar Nunspeet is men niet ver van het station Hulshorst, zoo genaamd naar een landgoed, dat denzelfden naam draagt en grenst aan De Essenburg.

Oudtijds een kasteel is 't nu een fraai huis, op een eilandje gebouwd, omgeven door een diepe gracht van helder stroomend water, waarin witte en zwarte zwanen zwemmen en vele boot gevederde eenden zich vermaken. Buitengewoon zwaar en schoon geboomte in lanen en groepen, afgewisseld door weiland en besproeid door de Hierderbeek, maken de „De Essenburg", zegt een schrijver, „tot een der fraaiste lustplaatsen van dezen beemd."

Een jaar te voren was de baron overleden en zijn eenige zoon, die reeds lang voor zijn papa alles bestierde, had o.a. ook Bolder aangenomen als knecht voor den ouden tuinbaas. Zeide, dat Bolder bijzonder geschikt was voor het verzorgen der bosschen, had de heer van den Essenburg diens zoon Kobus naar een bekend houtvester gezonden, opdat hij daar ook in de theorie zou worden onderricht, aangezien hij veel aanleg voor boomkweekerij scheen te hebben.

Deze verwachting werd niet beschaamd en de jonker stelde, nu heer van het landgoed, veel beleng in het ordelijk gezin van den eenvoudigen, verstandigen Bolder.

Toen Job zoo uitvoer tegen Geertje wist hij niet dat de jonge baron juist achter de huisjes om langs de beek ging met zijn stoeltje in de eene, zijn hengeltonneetje en verder vischtuig in de andere hand.

Zijn aandacht werd getrokken door het vloeken en scheiden van Job en daar hij geen antwoord vernam, wendde hij zijn schreden, zoodat hij bij tusschen de huisjes door zien kon wie van af naar de woning van Blekkes of die der Bolders liep, en niemand anders dan Geertje keerde, zooals wij reeds weten, met loome schreden naar haar moeder terug; en de baron besloot eens te onderzoeken, hoe het mogelijk was, dat Job tegen dat buurkind zoo raasde.

Eerst werden de werklui ondervraagd welk soort van huishouden dat van Blekkes was. Van niemand der bewoners van dat huisje viel veel goeds te vertellen. De hooldonderwijzer had met Job in zijn schooljaren veel moeite gehad en zijn vader en moeder hadden de onderwijzers altijd tegengewerkt. Dat de jongen het bij geen baas uit kon houden en in den heelen omtrek bekend stond als de bonte hond, deed den baron besluiten ook de omwonende buren eens te ondervragen.

Alle inlichtingen vielen ten nadeele van het gezin Blekkes uit. Aangezien de man niet op het goed werkte, doch indertijd verlof gekregen had het huisje te bewonen, besloot de baron hem de huur op te zeggen doch-tevens hem te veroorlooven een huisje aan den zoom van 't Leuvenumsche bosch te betrekken, en dat wel in de volgende week. Een gepaste vermaning om zich niet te bedrinken en zijn jongens een goed voorbeeld te geven, voegde de jonker aan het gegeven verlof toe.

Hoe verrast en verblijd waren de Bolders, toen hun onaangename buren verhuisden; maar niet minder werd vrouw Bolder verbaasd en verrast toen „Mijnheer de baron" na het ontruimen van de woning, zelf daar gekomen om orders te geven voor het opknappen van het huisje, haar woonkamer binnentrad.

„Zoo, vrouw Bolder, druk bezig met je maaltijd te bereiden? mag ik je even ophouden?"

„Als 't u belieft, mijnheer de baron, wilt U even'jes plaats nemen", en reeds zette zij haar mans leuningstoel voor hem neer.

„Doe zooveel moeite niet, ik ben jong en niet moe, maar als je een oogenblik tijd hebt, wou ik je iets vragen."

„Tot uw dienst Mijnheer, ik hoop u te kunnen antwoorden."

De aangesprokene glimlachte onmerkbaar en begon.

„Waarom hebt jij noch je man ooit geklaagd over die sleente, lastige buren?"

Een oogenblik dacht de vrouw na en antwoordde toen: „We hebben nergens met buren onaangenaamheden gehad, Mijnheer de baron, en nu meende mijn man, daar hij hier zoo voortreffelijk werk gekregen heeft en mijnheer uw papa zelfs Kobus liet leeren, dat de Heere God dit kleine kruis voor ons noodig keurde.«

Hoogenbirk.

Buitenland.

Duitschland. Drie sociaal-democratische ministers summus episcopus over de Landskerk.

Het was in de voorloopige constitutie van Pruissen bepaald, dat de bevoegdheden van den Koning voorshands door de staatsregeering zouden uitgeoefend worden. Maar nu was het de vraag, of daaronder ook de rechten begrepen waren, die de Koning van Pruissen als summus episcopus, of opperste bisschop, over de Kerk uitgeoefend had? Bij de Duitsch nationale partij heerscht de overtuiging, dat dit niet het geval was. Het summepiscopaat was een kroonrecht, dat niet in de constitutie opgenomen werd. Men wilde die functie aan een opperkerkeraad en aan het bestuur der Generale Synode overdragen. De meerderheid der volksvertegenwoordiging was daartoe niet gegaan, en de twee bovengenoemde kerkelijke lichamen schijnen verzuimd te hebben om snel te handelen. De Duitsch-democratische partij stelde voor, dat de regeering aan drie staatsministers van de Evangelische Kerk het summepiscopaat over de Kerk zou opdragen. Dit werd echter verworpen. Toen kon de regeering de rechten van het summepiscopaat aan zich trekken. Dit scheen niet slechts voor de voorloopige, maar ook voor de »endgültige« regeling van het kerkbestuur een ongewenschte toestand. Toen werd door de Duitsche nationale fractie een voorstel gedaan, waarbij toch drie Evangelische ministers het summepiscopaat zouden waarnemen. En ten slotte werd dit aangenomen. Er werden toen drie socialistische ministers gevonden, die tot de Evangelische Kerk behooren, welke nu als opperste herders der Pruissische landskerk dienst doen.

Het spreekt wel van zelf, dat de kerkelijke pers in Duitschland den loop dien de dingen genomen hebben, betreurt. Het bestuur der Generale Synode en de Evangelische opperkerkeraad hebben er tegen geprotesteerd, maar voorshands moet men zich bij den toestand, dat drie socialistische ministers de opperste herders der Evangelische landskerk zijn, neerleggen — gelijk men in deze dagen zooveel in Duitschland dragen moet, wat onverdragelijk is.

— De Kerk en de Gemeenschappen.

De predikant Michaelis van Bielefeld schreef de volgende stellingen over »Kerk en Gemeinschaft«: (Over Gemeinschaften schreven wij reeds meermalen; wij herinneren dat deze vereenigingen zijn van belijders des Heeren die in de prediking welke van de landskerken uitgaat, geen bevrediging konden vinden, en daarom een organisatie stichten, waarbij zij zich in kringen aaneensloten om eene prediking van den Christus naar hun hart te verkrijgen, zonder zich van de landskerk af te scheiden).

I. De Gemeenschapsbeweging omvat een rijkdom van Godsdienstige krachten, die voor de geheele kerk en voor den bouw van het Rijk Gods onderhouden en vruchtbaar moet gemaakt worden. Dit is een dringende plicht en gewichtige taak voor de Kerk.

II. De Gemeenschapsbeweging wordt in haar wezen het best verstaan door haar eisch 1. van persoonlijke heilservaring, 2. van aaneensluiting van hen die zeker zijn van hun zaligheid, 3. van het aanvaarden van de roeping tot Evangelisatie aan anderen, zoowel als uit haar streven om het beeld der Bijbelsche gemeente zoo duidelijk mogelijk aan het licht te brengen.

III. Op deze wijze geeft zij in de kerk een noodzakelijke reactie tegen een te sterk nadruk leggen op het voorwerpelijk karakter der kerk en der kerkelijke ordeningen. Aan de andere zijde heeft zij bij haar meer onderwerpelijk streven de kerk noodig en behoeft zij de winst, die in haar band met de kerk ligt.

IV. Van de kerk verlangt de Gemeenschapsorganisatie, dat zij gemeenteleden, die de gemadegaven daartoe hebben, in den geordenden weg voor medearbeiders in de gemeente zal toelaten; dat kerken en kerkelijke gebouwen ook door Christelijke vereenigingen zullen kunnen gebruikt worden; dat avondmaalsviering in broederkringen niet zal aangemerkt worden als in tegenspraak met de kerkelijke orde; gemeenteleden moeten zich naar eene andere gemeente kunnen begeven, wanneer hunne eigene voor hunne behoeften geen bevrediging biedt; de »minderheden" moeten zich tot gemeenten kunnen vereenigen, en zulke minderheids-gemeenten moeten ook gediend kunnen worden door niet-theologen.

Het is jammer dat de Gemeenschapslieden in Duitschland, niet eenvoudig zeggen: »laat de Kerk in waarheid weer belijdende kerk worden, dan ontbinden wij onze »Gemeinschaften". Maar het denkbeeld »een kerkje in de kerk" schijnen zij niet te kunnen loslaten. Zij gevoelen, dat zij het objectieve, wat de Kerk biedt, niet kunnen missen en toch zijn zij zoo geestelijk aangelegd, dat zij ook hun subjectief standpunt niet kunnen laten varen. Als dit anders bij hen was, hoeveel steun zouden zij dan kunnen bieden aan hen die overtuigd zijn, dat in den zwaren tijd dien Duitschland doorworstelt, een Kerk die onder de banier van de belijdenis van den Christus optrekt, alleen redding brengen kan.

Engeland, Een Methodistische Conferentie over den Volkerenbond.

Op eene Conferentie van Methodisten te Grimsby op 16 Juni l.l. gehouden, werd een resolutie aangenomen over den Volkerenbond, die ook daarom van belang is, wijl zij denzelfden geest ademt als een resolutie die in een Duitsche Methodisten-Conferentie te Plauen in Voigtland, aangenomen werd.

Over de Engelsche resolutie schrijft de *Manchester Guardian:*

„De predikant S. Horton uit Londen stelde eene resolutie voor, waarin nogmaals instemming met den Volkerenbond betuigd werd, die naar zijn idee en wezen Christelijk, het eenige middel is, waardoor de volken weder saamgebracht kunnen worden, terwijl de wereldvrede er door bewaard wordt. Maar daartoe wordt vereischt, dat de volken, met welke wij oorlog gevoerd hebben, in dien bond opgenomen worden. Het militairisme is tegen de christelijke belijdenis. De geest van hebzucht heeft zich ook in de groote conferentie van Versailles geopenbaard, en zoo lang de volken zelfzuchtig en hebzuchtig zijn, zullen wij niet tot een Volkenbond volgens de door president Wilson getrokken lijnen, komen. Deze resolutie werd met hartelijke instemming aangenomen."

Uit de Duitsche resolutie halen we het volgende aan:

„De religie van Jezus Christus is bestemd voor alle volken. In overeenstemming daarmede heeft de Methodistische Kerk hare internationaliteit in geheel haar arbeid steeds tot uitdrukking gebracht. Helaas heeft de vreeselijke wereldoorlog, naast andere treurige verschijnselen, ook de uitwerking gehad, dat de banden van Christelijke liefde verbroken werden. Zal dit zoo blijven? De Methodistische kerk, de eenige Evangelische Kerk die onder alle natiën hare leden telt, heeft nu de van God gegeven roeping, te helpen dat de verzoening der volken tot stand komt. Zij moet daarom, over allen twist der volken heen, de menschheid het glorierijke voorbeeld geven van Christelijke eenheid en liefde."

Dit zijn betere woorden dan die van een Zwitsersch predikant, welke er voor pleitte, dat het Duitsche volk moest uitgesloten blijven, totdat het erkende, dat het den wereldoorlog veroorzaakt heeft.

Winckel.

Ingezonden Stukken.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.)

Aan de Redactie van *De Heraut.*

Hooggeleerde Heer!

In *De Heraut* van 21 Sept. l. l. schrijft u onder den titel »Verdwijnende Kerken" o. a. dat men wijs deed ook aan deze zeer zwakke kerken haar zelfstandig bestaan te laten, omdat, waar eenmaal zulk een zelfstandig kerkinstituut bestaat, ook de mogelijkheid is van uitbreiding en wasdom", en u wijst op »het beset, dat men op elke plaats een zelfstandige openbaring der kerk behoort te hebben".

Mag ik, in aansluiting daaraan, door eenige plaatsruimte in uw blad te ontvangen, de aandacht van de Geref. Kerkeraden vestigen op den noodtoestand van de zwakke kerk te Elst? Zij bevindt zich in dezelfde omstandigheden als Kootwijk. Zij moet haar vergaderlocaal ontruimen, dat de Herv. Evangelisatievereeniging geheel in gebruik zal nemen. Elst heeft niet eene historie als Kootwijk, maar zij is, evenals deze kerk, thans „eene gemeente onder het kruis" geworden.

In een circulaire is hulp gevraagd voor deze jeugdige, kleine kerk, die voor den Dienst des Woords gecombineerd is met het drie uren verder gelegen Westervoort. Er is voor den bouw ± *f* 15000 noodig. En nu komen er wel reeds eenige giften binnen, maar nog geen enkele collecte buiten de Classis. De Classis-vergadering achtte het hebben van een eigen kerkje voor Elst een levensquaestie en beval aan, spoedig tot den bouw te besluiten. Maar de schuldenlast zal te zwaar drukken en daardoor ook het hebben van een predikant in combinatie met Westervoort, ja zelfs heel het zelfstandig bestaan van de kerk, in gevaar komen, zoo niet op krachtiger wijze steun wordt verleend.

Elst is de 4e Geref. Kerk in de geheele Over-Betuwe. Moet het Geref. kerkelijk leven hier nu weer geheel verdwijnen? Laat dat worden voorkomen!

Bijke haar spoedig, dat het niet vruchteloos was haar nood bij vernieuwing kenbaar te maken!

Daarvoor mij de gelegenheid te hebben geboden, doet mij u ten zeerste dankbaar zijn.

Hoogachtend,

Uw dw. dn.
S. de Vries.

Hoeveel we in den regel zulke verzoeken niet kunnen opnemen, daar anders elke hulpbehoevende Kerk zich bij ons zou aanmelden, willen we toch bij wijze van uitzondering aan het verzoek van de Kerk te Elst voldoen, omdat het hier een buitengewoon geval geldt.

Kootwijks Scholen.

Aan de Kerken en Particulieren bericht ondergeteekende bij dezen, dat voor Kootwijks Scholen geen collectant het land afreist. Men vergete evenwel niet, dat onze scholen dringend behoefte hebben aan steun, want een zware schuldenlast drukt ons en nu ook moet te Kootwijk een nieuwe school gebouwd.

Vriendelijk verzoeken wij u, ons bij te staan en uwe gave in het vervolg te willen zenden aan ondergeteekende, die, ook nadat hij de Gem. Kootwijk heeft verlaten, toch de belangen van de scholen, als Voorzitter van het Bestuur, blijft behartigen.

Het adres is:

Ds. J. H. Houtzagers,
Velperweg No. 88 Arnhem.

Officieele Berichten.

Classis 's-Gravenhage.

De Raad der Gereformeerde Kerk te 's-Gravenhage bericht, dat de classis 's-Gravenhage D. V. vergaderen zal te 's-Gravenhage op Dinsdag 11 November 1919, gewone tijd en plaats. Punten voor het agendum worden ingewacht vóór Dinsdag 21 October a.s. bij den scriba, Witte de Withstraat 24, 's-Gravenhage.

Namens den Kerkeraad voornoemd,
W. H. L. Kuyk, Scriba.

Classis Klundert.

Vergadering der classis zal gehouden worden D.V. 5 November e.k. Punten voor 't agendum worden ingewacht door de roepende Kerk te Dinteloord.

Namens den Raad der Kerk,
Ds. A. L. Ruys, Praeses.
W. Vogelaar, Scriba.

Dinteloord, 6 Oct. 1919.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons:

„In de maand Augustus kon ik niet werken, ik was verscheidene dagen afwezig. Verscheidene kwitantiën zijn van *f* 1 op *f* 1.25 gegaan, daarover later, maar wil nu reeds veranderen," en dan volgen opgaven van bijdragen die verdubbeld soms vijf maal, of met meer dan 25 pCt. verhoogd zijn, en dan nog 7 nieuwe contribuanten tot een bedrag van *f* 8.25. En dat voor een niet groote plaats waar reeds vroeger de contributie belangrijk is verhoogd.

Het Comité Groningen heeft eer van zijn werk, door geregeld voeling te houden met zijn correspondenten en agenten.

Voorloopig zal het nu wel weer op de B.B. correspondenten en agenten aankomen in deze provincie, maar uit het bovenstaande blijkt, dat aan deze broeders de zaak uitstekend is toevertrouwd. Mogen dan de inkomsten niet meer met honderden worden vermeerderd, voor een agent een naoogst van *f* 14.75, waarbij het zeker niet zal blijven, zou voor het geheel een buitengewone verhooging uitmaken.

En dan zoo mogelijk na de ontvangst der contributie een gift voor het aanstaand jubileum. Op 20 October 1920 zal D.V. de Vrije Universiteit veertig jaar bestaan en met minder dan *f* 50.000 kan zulk een veertig-jarige niet worden vereerd.

f 50.000, alleen bestemd als fonds om de rente te besteden tereinde minvermogende studenten in hun studiekosten te steunen. Studenten, ingeschreven aan de Vrije Universiteit om het even voor welke faculteit ook. Thans worden uit het Studiefonds ondersteund Theologen, Juristen, Litteratoren en zij, die bij de medische faculteit zijn ingeschreven. Moet vooralsnog de Medische faculteit als een „Bijzondere